

СТАНОВИЩЕ

от

проф. Биянка Любчова Торньова, дп
Заместник–декан на Факултет по обществено здраве,
Медицински университет-Пловдив

на дисертационен труд
за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”

Професионално направление: 7.4. Обществено здраве

Докторска програма: Управление на здравните грижи

Автор: Виолета Миткова Алексиева

Форма на докторантура: самостоятелна подготовка

Катедра: „Здравни грижи” на Филиал Сливен при МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов” – гр. Варна

Тема: „Проучване на информираността за сексуалното здраве сред подрастващите“

Научен ръководител: доц. Диана Димитрова, д.псх.

Становището е изготвено на основание на Заповед № Р-109-259/ 21.07.20 на Ректора на МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов” – гр. Варна за определяне членовете на научно жури по процедурата.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Виолета Миткова Алексиева е зачислена в докторантура на самостоятелна подготовка към катедра „Здравни грижи” на Филиал Сливен при МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов” – гр. Варна със заповед № Р-109-404/22.11.2017 г. на Ректора на МУ-Варна. В изпълнение на ректорска заповед № Р-109-322/31.05.2018 г. на 26.06.2018 полага успешно изпит за докторантски минимум. На основание решение на катедрения съвет, относно готовността за публична защита и решение на АС на МУ-Варна (Протокол №6/13.07.2020), със заповед № Р-109-259/ 21.07.20 е отчислена с право на защита.

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител, свързани и доказващи процесуалната валидност на процедурата са подготвени прецизно и старателно. Те напълно съответстват на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет- Варна.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Виолета Алексиева е родена на 22.06.1968 г. в гр. Мездра. През 1991г. завършва Полувисшия медицински институт „Йорданка Филаретова“ гр. София, специалност „Акушерка”. През 2007 г. се дипломира в МУ-София, ФОЗ с ОКС „бакалавър” и с професионална квалификация „Ръководител на здравни грижи и преподавател по практика в Медицински колеж“. Завършва магистърска програма по специалност „Управление на здравните грижи“ във Факултета по обществено здраве при Медицински университет – София през 2009 г. с професионална квалификация „Мениджър на здравните грижи”.

Професионалната си дейност започва в 28-мо ОДЗ – гр. София, а от 1994 г. до 1999г. работи в 25-та Поликлиника в гр. София. В продължение на 2 години работи като акушерка в Университетската болница в гр. Стара Загора и 7 години като старша акушерка в МБАЛ-Мездра ЕООД –гр. Мездра. През 2007 година печели 1-ва награда за най-добра старша акушерка в регион Враца, като през същата година се класира на 3-то място и на национално ниво. От 2013 г. е асистент в специалност „Акушерка” в катедра „Здравни грижи” на Филиал Сливен при МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов” – гр. Варна.

Висока оценка заслужава активното участие на ас. Виолета Алексиева в проектна дейност. Тя е участвала в следните проекти: Младежка фондация „Арете“- България; „Възможности за лидерство, образование и успех на ромите“/2018г; Проект BG05M203001-2.002 - 0001 „Студентски практики - фаза 1“/2017г./; Участие в общински проект: Предоставяне на интегрирани услуги за ранно детско развитие в общностен център за деца и семейства /2017-2018г./.

Член е на Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи.

3. Актуалност на темата на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е посветен на значим проблем в съвременното общество, свързан със сексуалното здраве и сексуалната информираност на подрастващите. Проблемите на сексуалното възпитание и образование на подрастващите стават все по-актуални през последното десетилетие. Именно осъзнаването на половата принадлежност и свързаната с нея полова роля заема основно място в конструирането и реализацията на личността. Сексуалното здраве на младото поколение е необходимо условие за пълноценен самостоятелен живот в обществото. Много автори спорят относно това, дали сексуалното възпитание има място в цялостната образователна ситема и в кой етап от образователния процес да намери приложение. Според някои от тях училището като институция за организиране на учебно-възпитателната дейност на подрастващите има твърде големи възможности за утвърждаване на половата идентичност. За съжаление в нашата страна тези възможности не се използват пълноценно, защото липсва ясна и точна методологическа постановка, няма изработена и официално утвърдена концепция и програма за сексуално възпитание и образование на подрастващите във всички възрастови групи.

Необосновано, по една или друга причина, в нашата образователна дейност в значителна степен се пренебрегва въпросът за сексуалното възпитание и образование. Не се прави необходимото за правилното и научно обосновано въвеждане на подрастващите в сложната гама от човешки отношения в сферата на техния интимен живот. Това разбира се е крайно неправилно, тъй като когато дадени явления обективно съществуват, тяхното премълчаване не е най-добрата позиция.

Възпитателната практика у нас разчита преди всичко на сексуалната просвета, която за съжаление започва твърде късно, при изградени вече ценностни ориентири и нагласи.

Това извежда необходимостта от специфично обучение и мултидисциплинарен подход към сексуалното здраве, което е акцент и на настоящия дисертационен труд и доказва неговата актуалност и значимост.

4. Общо описание и характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е изложен на 198 стандартни страници и е онагледен с 6 таблици, 49 фигури и 6 приложения. В структурно отношение дисертацията е композирана от въведение; пет глави; изводи и препоръки, оформени като шеста глава; библиография и приложения.

Въведението отразява убедително професионално-научната мотивираност на дисертантката за избор на разглежданата проблематика.

Литературният обзор е логично структуриран в пет параграфа и отразява дългогодишните научни търсения и професионален опит на ас. Алексиева.

Авторката познава много добре литературата по темата, адекватно оценява и творчески използва литературния материал. Теоретичните ѝ разсъждения са следствие от проучване на 290 литературни източника, от които 31 на кирилица и 259 на латиница, като повече от половината от литературните източници са от последните 10 години.

Насочеността на литературния обзор дава възможност емпиричното проучване да бъде построено върху солидна теоретична база. Задълбочено и изчерпателно е направен теоретичен анализ на общите параметри, свързани със сексуалното здраве; рисковото сексуално поведение и последиците, произтичащи от него; информираността на подрастващите, като средство за подобряване на сексуалното здраве. В петия параграф обстойно и целенасочено се проучват и анализират нормативната база, политики и програми за училищно сексуално образование.

Ас. Виолета Алексиева е проучила авторитетни източници, свързани с разглежданата проблематика. Те са цитирани обективно и коректно. Литературният обзор завършва със синтезирани изводи, които потвърждават актуалността и значимостта на дисертационния труд.

Във втора глава са представени целта, задачите и издигнатите хипотези. *Целта* на труда е да се проучи и анализира нивото на общата информираност по отношение на сексуалното здраве сред подрастващите в област Сливен и да се разработи и предложи модел на координационен център за повишаване на информираността, относно сексуалното и репродуктивно здраве в рамките на акушерските компетенции.

За изпълнението на поставената цел са формулирани шест задачи, адекватни на целта и обхващащи всички аспекти на дисертационния труд.

В трета глава „Методология на дисертационния труд“ е описана методиката на изследването. Изследването е репрезентативно, като представителната извадка е формирана чрез случаен подбор. Ас. Виолета Алексиева е съчетала няколко основни метода за изследване, релевантни на поставените за решаване цел и задачи – документален, социологически, ситуационен SWOT-анализ и математико-статистически методи. Предложената комплексна методика позволява експерименталната работа да бъде изведена на високо научно ниво. Подробно са описани етапите и времето на проучването, както и критериите за включване в проучването. Коректно са представени математико-статистическите методи за обработка и анализ на събраните данни.

Разработени и апробирани са: анкетна карта за подрастващите от първа възрастова група /13-15 г./ и втора възрастова група /16-18г./; анкетна карта за родители; анкетна карта за учители; анкетна карта за акушерки, работещи в болничните заведения.

Проведено е собствено проучване, като са обхванати общо 630 респонденти. От тях 244 подрастващи /по 122 от двете групи/, 122 родители, 36 акушерки и 228 учители от

различни училища. Събраната информация е достатъчна по обем, за да се получат надеждни резултати. Данните са обработени чрез статистически софтуерен пакет – IBM.

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

Четвърта глава е посветена на резултатите и обсъждането им. Тя представлява същността на дисертационния труд и представя резултатите от проучването. В тази глава се открояват добрите умения на дисертантката за анализ и аргументирани интерпретации на емпиричните данни.

Проучена и анализирана е информираността и нивото на знания, относно сексуалното здраве, на подрастващи, родители, учители и акушерки, както и готовността им за разговори на тази тематика. Авторката стига до извода, че подрастващите във възрастовата група 13-18 години от Сливенска област имат незадоволително ниво на информираност по проблемите на сексуалното здраве и се нуждаят от подкрепа за придобиване на знания и умения за здравословно сексуално развитие и поведение.

Данните от проучването са богатото онагледени, което поставя достъпен и лесно четивен фундамент на дисертационния труд.

В Пета глава е представен „Модел на координационен център за повишаване на информираността за сексуалното и репродуктивно здраве в рамките на акушерската медицинска специалност”. В основата на разработения модел са заложили няколко основни параметри: 1. Ангажиране на млади хора на възраст 13-18 г.; 2. Ограмотяване на младите хора на възраст 13-18 г.; 3. Участие в системата за подкрепа на подрастващите и общността и включва шест основни групи заинтересовани страни – филиал Сливен на МУ-Варна, подрастващи, родители, медии, общност, медицински специалисти. С цел обхващане на по-голяма аудитория се планира да бъдат обучени и практикуващи акушерки и преподаватели от училищата в региона. Измерителите на ефективността на дейностите в дългосрочен план са: редуциране на броя на нежелана бременност сред възрастовата група 13-18 години, увеличаване на абсолютния брой на лицата, тествани за ХИВ, увеличаване на броя на потребителите на услугите, предлагани в Центъра.

Дисертационният труд завършва с формулиране на **изводи**, които са естествено заключение от направеното проучване, получените резултати и тяхната интерпретация. Най-същественният извод е, че е необходимо да се обърне специално внимание на сексуалното образование, като основна стратегия за постигане на сексуално здраве при подрастващите.

Направените от авторката **препоръки** са напълно актуални и адекватни с оглед повишаване нивото на знания и информираността на подрастващите, относно сексуалното здраве.

Работата е стилистично издържана, написана на много добър език и съвременно научно равнище.

5. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертационният труд показва, че ас. Виолета Алексиева е извървяла успешен път на изследователско развитие, придобила е опит за провеждане на научни изследвания и интерпретация на получените резултати. Във връзка с това давам висока оценка за личното участие на докторантката в проведеното дисертационно изследване и преценявам като значими и точни формулираните научни приноси и получени резултати.

Приносите са както с теоретичен, така и с практико-приложен характер. Съществени приноси с практико-приложен характер са изработените и апробирани в медицинската практика модел на Координационен център за повишаване на информираността, относно сексуалното и репродуктивно здраве и учебна програма за следдипломно обучение на акушерки и медицински сестри „Предоставяне на услуги подходящи за млади хора“ в рамките на 24 учебни часа.

Представени са **три публикации** във връзка с дисертационния труд.

Авторефератът към дисертационния труд е оформен, съгласно изискванията и отразява целите, задачите, използваните методи, резултатите, направените изводи и препоръки.

Критични забележки и препоръки към проведеното изследване и комплект материали нямам.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на асистент Виолета Алексиева се отличава с редица достойнства в теоретичен и практико-приложен план. Авторката постига целта си и представя убедителни резултати в потвърждение на изследователската постановка.

Считам, че той напълно отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ – Варна.

Дисертационният труд показва, че ас. Алексиева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Управление на здравните грижи“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Изтъкнатите в становището достойнства и качества на дисертационния труд са основание да дам своя **положителен вот** и да предложа на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „Доктор“ на **Виолета Миткова Алексиева по научна специалност „Управление на здравните грижи“** в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4 Обществено здраве.

09.09. 2020 г.

гр. Пловдив

Изготвил становището :

/проф. Биянка Торньова, дп

